

یک عُمر روی یک صندلی
(تقی آزادارمکی)

روایت زندگی استاد معه‌شناس
براساس گفت و گویی با وحید طلوعی و بهرنگ صدیقی

جامعه‌شناسان

سرشناسه: طلوعی، وحید ۱۳۵۰ مصاحبه‌گر
عنوان و نام‌پیداوار: یک عمر روی یک صندلی: گفت‌وگویی با تقی آزادارمکی
تالیف: وحید طلوعی، بهرنگ صدیقی

مشخصات نشر: جامعه‌شناسان
مشخصات ظاهری: ۲۹۶ ص.
شابک: ۳-۲۱۱-۲۲۳-۶۰۰-۹۷۸

ضخمت فهرست نویسی: فیا
موضوع: آزادارمکی، تقی ۱۳۳۶، مصاحبه‌ها
موضوع: آزادارمکی، تقی ۱۳۳۶، سرگذشتنامه
موضوع: جامعه‌شناسان، ایران، مصاحبه

شابک: ۳-۲۱۱-۲۲۳-۶۰۰-۹۷۸
ردیف کتاب: HM ۴۷۹/۴
ردیف دیوانه: ۳۰۱/۹۵۵۰۹۲
شابک: ۳۱۸۸۶۱۱

جامعه‌شناسان

یک عمر روی یک صندلی: گفت‌وگویی با تقی آزادارمکی
تالیف: وحید طلوعی، بهرنگ صدیقی

چاپ اول ۱۳۹۳ تهران/ تعداد ۱۱۰۰ نسخه
قیمت: ۱۵۰۰۰ تومان/ لیترگرافی و چاپ: مجتمع چاپ طیف‌نگار
شابک: ۳-۲۱۱-۲۲۳-۶۰۰-۹۷۸
همه حقوق چاپ نشر برای ناشر محفوظ است.

حروفچینی، نمونه‌خوانی و صفحه‌آرایی: جامعه‌شناسان
ویراستاری: گروه ویراستاری انتشارات جامعه‌شناسان

فروشگاه و نمایشگاه مرکزی:
تهران، خیابان انقلاب، رویروی درب اصلی
دانشگاه تهران، پاساژ فروزنده، پلاک ۲۱۷
فروشگاه جامعه‌شناسان- تلفن ۶۶۰۰۰۰۵۱
دفتر نشر: ۶۶۹۶۹۶۲۰

این اثر، مشمول قانون حمایت مولفان و مصنفان و هنرمندان مصوب
۱۳۴۸ است، هر کس تمام یا قسمتی از این اثر را بدون اجازه مولف
(ناشر) نشر یا پخش یا عرضه کند مورد پیگرد قانونی قرار خواهد گرفت.

WWW.JAMEESHENASAN.COM
Email: Sociologists15@gmail.com

فهرست مطالب

۷.....	مقدمه
۱۱.....	گفتگوی اول: جامع‌شناسی
۶۹.....	گفتگوی دوم: جامعه‌شناسی
۱۳۱.....	گفتگوی سوم: جامعه‌شناسی
۱۸۹.....	گفتگوی چهارم: کار جامعه‌شناسی
۲۵۳.....	گفتار پنجم: روزگار جامعه‌شناسی

پنداره

هر کس که به دنبال آزاد را از نزدیک دیده باشد، از سرزندگی و جنب و جوش و حیثیت می‌کند. هوش سرشاری که او را بی‌تابانه به راه می‌اندازد تا خورشید را در کنار گذارد و بنویسد و بخواند و درس بدهد. کلاس‌های او، مثل یک کلاس درس و حرف‌ها و سخنرانی‌ها و گپ‌زدن‌های معمولش، پر است از ایندهای تازه؛ پر است از فکرهای نو. با دیدن دکتر آزاد می‌شود فهمید که چقدر در نازدهم روی زمین مانده است و چقدر راه نرفته که باید کوبید و چقدر به یک نگفته که باید زد. ذهنی شفاف، که خلاقیت بازی با مفاهیم را گاه بر سطح سطح می‌دارد، در هر جا که اوست ابرهای خیال‌انگیز ایده‌های جدیدی را به آسمان می‌آورد که باران‌های تولید بیشتر علمی را نوید می‌دهد.

در کنار این همه، دکتر آزاد به معنای تام کلمه مؤسس است. رشته‌ها و دانشکده و دانشگاه‌ها و مجلات و انجمن‌ها و دوره‌ها تأسیس شده است. در برابر هر ایده جدی جدید که می‌شنود، تکیه کلامش این است: «نه، نه، نه، انجامش بده». کمتر استادی در علوم اجتماعی ایران به اندازه او در کار تأسیس بوده است. بی‌شک گسترش کمی جامعه‌شناسی در ایران بسیار وامدار او است.

بی‌پیرایه است، ساده است، راحت است، خودمانی است. خنده‌های ریز در فضای دانشکده علوم اجتماعی و گام زدن‌های تند او در راهروها و حضور قاطع و همیشگی‌اش در دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران که «یک عمر

روی یک صندلی» در دفتری در طبقه دوم آن نشسته است، برای بسیاری از دانشجویان امیدبخش است. دفترش همیشه به روی همه کس باز است، دانشجویان دانشکده، دوستان فراوانش، دانشجویان دیگر، روزنامه‌نگاران و خبرنگاران و بسیاری دیگر که بی هیچ وقت قبلی می‌آیند و می‌نشینند و می‌گویند و می‌آموزند. با همه می‌جوشد و با همه می‌آمیزد و همه را همراهی می‌کند. همه را وای می‌گذارد که خودشان باشند، کسی را مجبور نمی‌کند که مثل او ببیند یا به راه او بیاید، ولی با این همه بیشتر دانشجویان تحصیلات تکمیلی با او کار کرده می‌خواهند که او در کمیته ترشان باشد. دانشجویان دیروز او استاد، امروز دانشگاه‌های کشور به یاد دارند که دانشکده در زمان ریاست او چگونه رشد کرد، جان گرفت و به «دانشکده» بدل شد.

در کنار این او عضو هیأت مدیره جامعه‌شناسی است. ده‌ها کتاب و نزدیک صد مقاله نوشته است و بخش مهمی از کار او بررسی شکل‌گیری و تاریخ و تطور جامعه‌شناسی در ایران بوده است. این امر دکتر آزاد را در جایگاهی قرار داده است که سخنش درباره جامعه‌شناسی ایران هر شنیدنی باشد و هم کارآمد.

اندیشه گفت و گو با دکتر آزاد مکی پس از تهدیدها و تحدیدهای جامعه‌شناسی در سال‌های اخیر به همان رسیده است. با خود گفتیم شور دکتر در طول این سال‌های سخت و راهی که پیموده است و ترفندهایی که برای حفظ جامعه‌شناسی به کار بسته است شاید راهی را به دانشجویان علوم اجتماعی در این فصل یخ‌بسته این حوزه بنماید که چگونه بی‌آنکه از دست دهند روزگار دشوار را تاب آورند.

دکتر آزاد مکی با همان خنده شیرین و با همان مهربانی که راه را برای داشتن گفت و گو را پذیرفت، در پنج نوبت با او به صحبت نشستیم. پنج موضوع را که اسم هر فصل است در پیش گذاشتیم، ولی برای موضوعات سوالات نقشه‌ای نکشیدیم و از هر باب سخن گفتیم. گاه مسیر بحث به راهی دیگر رفت که نکوشیدیم آن را به راه آوریم. تلاش کردیم طبیعت کلام را

حفظ کنیم. در تصحیح کلام هم فقط زبان گفتار را به صورت زبان نوشتار نزدیک کرده‌ایم و در روند گفت و گو دست نبرده‌ایم. با این همه، تصویری که فراهم آمده است به روشنی تاریخی چهل ساله از گذار جامعه‌شناسی در یکی از پرگذارترین دوره‌ها را به نمایش می‌گذارد.

در خصوص نکته‌ای لازم است توضیحی دهیم. شاید به نظر برسد که این گنگ‌گوگو بسیار وابسته به دانشکده علوم اجتماعی دانشگاه تهران است و در آن ر دیگر پوشش و کوشش‌های جامعه‌شناسی ایران خبری نیست. پُر واضح است که از این امر گنگ‌گویی نبود. دکتر آزادارمکی از ابتدا در دانشگاه تهران بوده است و در آنجا مانده است و از همین روی سخن او و خاطراتش با این دانشکده در آمیخته است. با سوزی دیگر، خواه یا ناخواه نمی‌شود از جایگاه دانشگاه تهران در شکل‌دهی جامعه‌شناسی ایران و معرفی رویکردهای تازه در این علم چشم پوشید.

امید که این گفت و گو، در کنار بخش از تاریخ شفاهی جامعه‌شناسی ایران است و در آن بسیاری از مواضع براد و گداه‌ها تأیید یا به نقد آمده است، راهی پیش روی دانشجویان و دانش‌آموختگان علم اجتماعی ایران بگذارد.

طهرانی - بهرنگ صدیقی